

Samarbeid for økt deltakelse

**En rapport om
samarbeid mellom
kommuner og frivillige
organisasjoner**

2022

DEL 1 LO H N N I

Bakgrunn for rapporten	4
Hovedfunn	4
Om Frivillighet Norge	5
Metodisk tilnærming	6
Kvantitativ datainnsamling og gjennomføring.....	6
Målgruppe og utvalg.....	6
En helhetlig frivillighetspolitikk	8
Kontakt med frivillige organisasjoner.....	8
Kommunens kontaktperson ut mot frivilligheten	9
Kommunens rolle som tilrettelegger	11
De ti frivillighetspolitiske bud.....	12
Offentlige bygg, rutiner og utleie.....	13
Arrangementer og oversikt	14
Økonomiske støtteordninger.....	14
Politikk.....	15
Hindringer for tilrettelegging for frivillig sektor.....	16
Samarbeid om økt deltakelse	17
Avslutning	19

Bakgrunn for rapporten

Frivillige organisasjoner består av mennesker som kommer sammen for å engasjere seg i en sak, organisere aktiviteter som de er interessert eller for å være sammen med andre som er engasjert i det samme som en selv.

Det er verdifullt for samfunnet vårt at alle får delta i sosiale fellesskap og aktiviteter som finnes i frivillig sektor, og finner noe de har lyst til å engasjere seg i eller være med på. Dette er med på å skape god folkehelse, fellesskap i lokalsamfunn og bygger demokratiet vårt.

Prosjektet dugnad for økt deltakelse handler om hvordan samarbeid mellom frivillige organisasjoner og kommuner kan bidra til mer rekruttering inn i frivilligheten, som igjen kan bidra til å forebygge ensomhet. Prosjektet er støttet av Helsedirektoratet.

Frivillighet Norge har foretatt en stor nasjonal kartlegging om samarbeidet mellom frivillig og offentlig sektor med to spørreundersøkelser, én til alle lag og foreninger, og en til kommuner og kommunalt ansatte i Norge. Kartleggingen er en del av prosjektet «Dugnad for økt deltakelse». **Organisasjonsundersøkelsen våren 2022** ble besvart av over 4500 lokallag, fra alle landets fylker. Rapporten trekker også frem kontakt med kommunen, og kommunen som tilrettelegger som forbedringsområder for mer samarbeid og økt deltakelse i frivillige organisasjoner.

Denne rapporten baserer seg på funn fra spørreundersøkelsen som ble sendt ut til offentlige ansatte i kommunen.

Hovedfunn

Denne undersøkelsen handler om økt deltakelse

- 62 prosent av respondentene oppgir at deres kommune har en ansatt med ansvar for kontakt med frivillig sektor
- 69 prosent av respondentene er helt enig i at kommunen ønsker å legge til rette for at flere kan delta i frivillige organisasjoner
- 1 av 4 oppgir at deres kommune lykkes med samarbeid med skole, utekontakter, NAV og helsepersonell for informasjon om frivillige organisasjoner
- 3 av 5 av respondentene oppgir at mangel på ansattressurser hindrer deres kommune å legge bedre til rette for organisasjonene

Om Frivillighet Norge

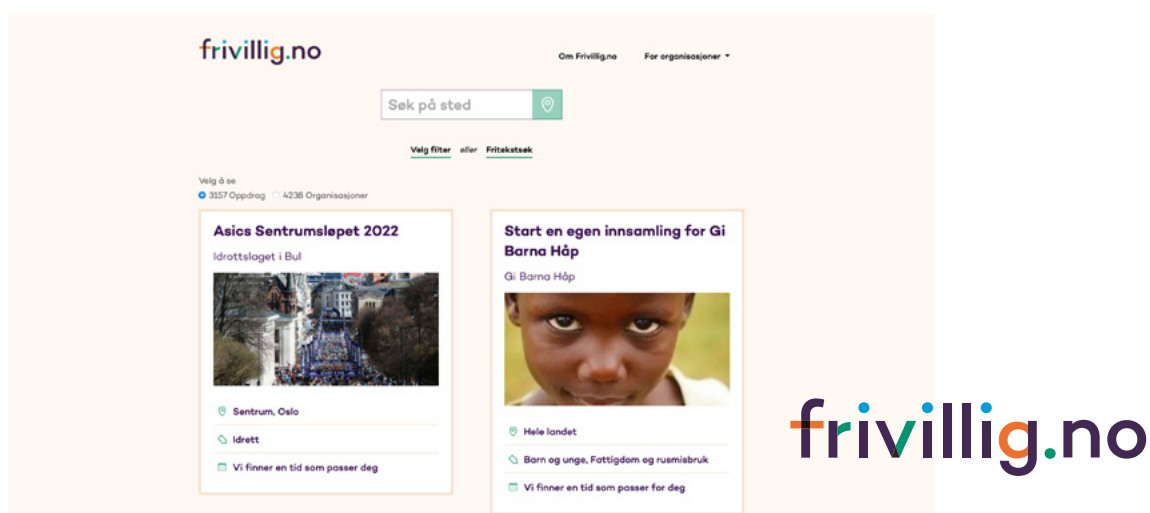
Frivillighet Norge er samarbeidsforumet for frivillige organisasjoner i Norge. Vi arbeider for en helhetlig frivillighetspolitikk for å sikre vekst og utvikling i frivilligheten, som er en hjørnestein i norsk kultur og samfunnsliv. Frivilligheten er mangfoldig og politikken må derfor ha et spekter av ulike grep for å gi alle deler av frivillig sektor bedre rammevilkår.

Frivillighet Norge ble stiftet i 2005 og har i dag mer enn 350 medlemsorganisasjoner,

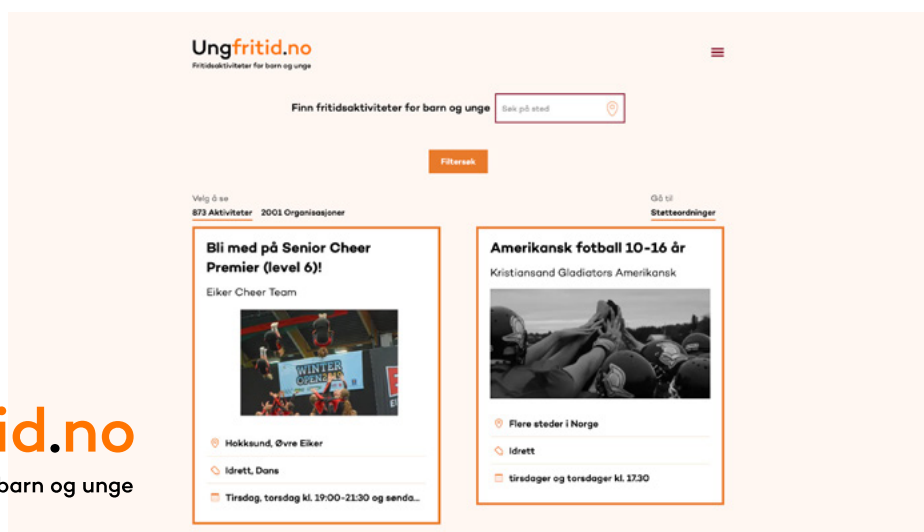
som til sammen representerer over 50.000 lag og foreninger over hele landet.

Frivillighet Norge har sekretariatet for **Frivillighetens År 2022** hvor økt deltakelse er ett av tre mål med dette markeringsåret.

Frivillighet Norge driver verktøyene **Frivillig.no** og **Ungfritid.no**, på vegne av frivilligheten, med mål om rekruttering av nye frivillige, deltakere, medlemmer og tillitsvalgte til frivillige organisasjoner over hele landet.

Ungfritid.no
Fritidsaktiviteter for barn og unge

Metodisk tilnærming

Kvantitativ datainnsamling og gjennomføring

Metode for utsendelse av spørreskjemaet var elektronisk, gjennom spørreskjemaverktøyet SurveyXact.

Undersøkelsen ble sendt ut i februar og mars 2022, til 656 respondenter. Vi fikk inn 250 respondenter som gjennomførte undersøkelsen (25 %) og 93 respondenter som fullførte deler av undersøkelsen (9 %).

Målgruppe og utvalg

Målgruppen for undersøkelsen var offentlige ansatte, med ansvar for oppfølging og kontakt med frivillige organisasjoner i sin kommune. Bakgrunnen for undersøkelsen og valg av målgruppe

var å se på hvordan kommunen opplever samarbeidet med frivillige organisasjoner, og hvordan de ser på kommunen sin rolle som tilrettelegger for frivillig sektor.

Utvalget besto av e-postadresser fra Frivillighet Norge sine lister over ansatte i kommuner, og kommunenes postmottak med en oppfordring om å sende videre til riktig kontaktperson. Dette gjør at vi har noen steder fått inn flere respondenter fra samme kommune, spesielt i større kommuner der ansvaret for kontakten med frivillige organisasjoner ligger hos de ulike bydelene.

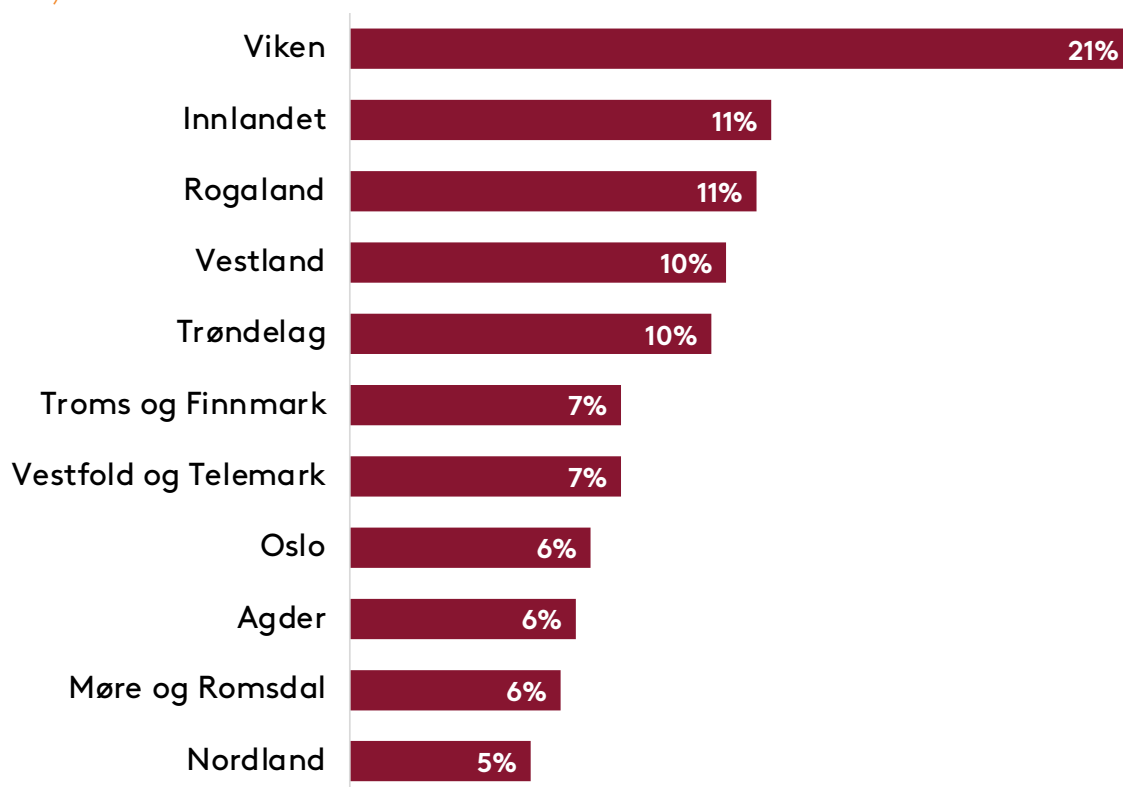
Vi har fått inn svar fra respondenter i 62 ulike kommuner rundt omkring i Norge.

Hvilket fylke ligger din kommune i?

(n=250)

Frivillighet Norge har gjennom år kartlagt hvor mange kommuner som har en vedtatt frivillighetspolitikk. Per 31.12.2021 hadde 22,5 prosent av kommunene en frivillighetspolitikk. I denne undersøkelsen oppgir 48 prosent av respondentene at de har en frivillighetspolitikk.

Dette er et relativt høyt tall og kan tyde på at mange av kommunene som har svart, enten er blant de som har en vedtatt frivillighetspolitikk, eller at respondentene har en subjektiv opplevelse av at kommunen har en slik frivillighetspolitikk.

En helhetlig frivillighetspolitikk

Frivillig aktivitet skjer i stor grad i lokalsamfunnene, der folk bor. Frivillighet Norge har siden 2012 jobbet med lokal frivillighetspolitikk i kommunene og fylkeskommunene, for å støtte og legge til rette for lokale lag og foreningers aktivitet i lokalsamfunnene.

En helhetlig frivillighetspolitikk bør være en del av kommunens planverk og omfatte både hvordan kommunen legger til rette for frivillige organisasjoner, og hvordan kommunen og frivillige organisasjoner skal samarbeide. Målet med en frivillighetspolitikk er at kommunen skal legge til

rette for at frivilligheten får gode vilkår, og dermed kan skape gode aktiviteter for lokalbefolkningen.

Kontakt med frivillige organisasjoner

Frivillig sektor er en uavhengig og selvstendig samfunnssektor som plasserer seg mellom næringslivet og offentlig sektor. Frivillig sektor må anerkjennes på lik linje med andre sektorer i samfunnet. Samarbeid og samhandling mellom offentlig og frivillig sektor skal baseres på likeverdig partnerskap, og gjensidig respekt for hverandres roller.

Kommunens kontaktperson ut mot frivilligheten

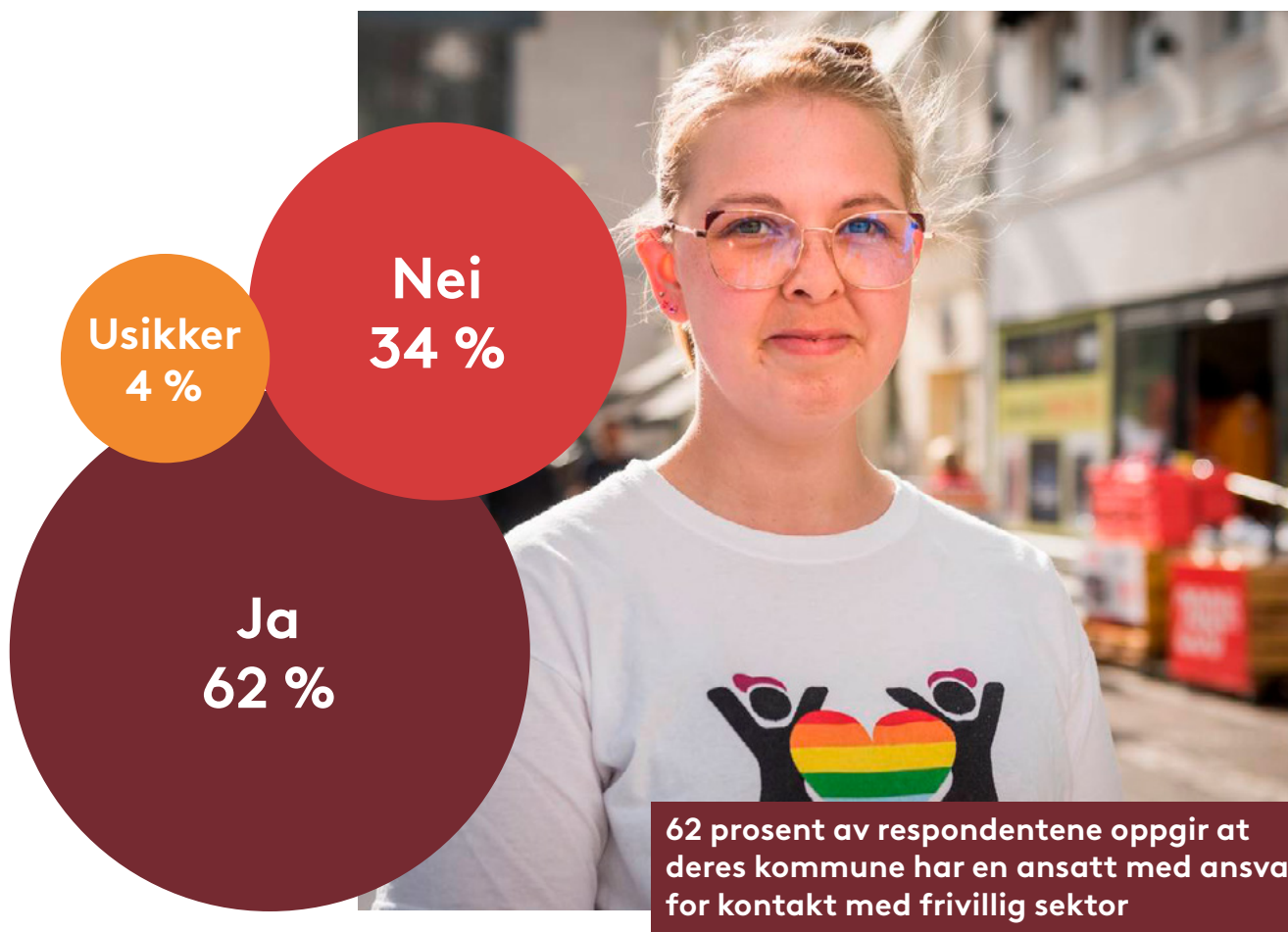
Et sentralt virkemiddel i en lokal frivillighetspolitikk er at det finnes en eller flere ansatte som har ansvaret for kontakten med frivillig sektor. Dette omtales ofte som en frivillighetskoordinator, som kan fungere som kommunens eller bydelens en-dør-inn funksjon for frivilligheten. Dette er etter Frivillighet Norges oppfatning en viktig nøkkel for å senke terskelen for dialog og samhandling mellom frivillig og kommunal sektor. Dette omtales også som **sentralt i relevant forskning om kommunal frivillighetspolitikk**.

Samarbeid mellom kommunal og frivillig sektor pekes på som viktig, også fra statlig hold, blant annet av Helsedirektoratet og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, og frivilligheten ønsker å bidra til å bygge gode lokalsamfunn. Et mangfold av lag og foreninger er med på å skape tillit, samhold og trivsel. Kommunen og frivilligheten kan spille hverandre gode, og da er de avhengige av å snakke sammen.

3 av 5 respondenter i undersøkelsen oppgir at deres kommune har en egen ansatt i kommunen som har ansvar for kontakt med frivillige lag og foreninger. Av de som oppgir at de har en kontaktperson, svarer 3 av 4 at de har en vedtatt frivillighetspolitikk i kommunen.

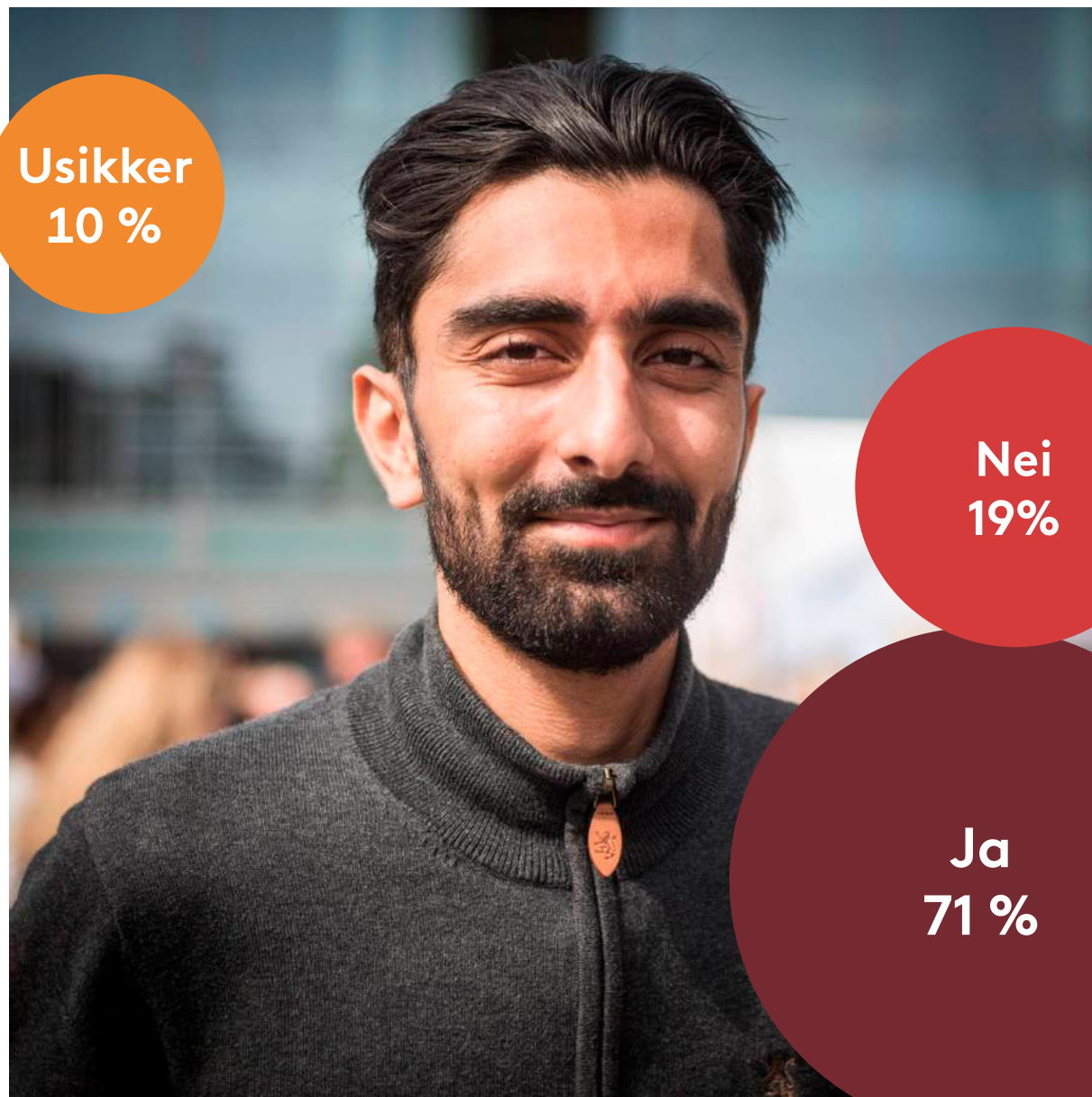
Har dere en egen ansatt som har ansvar for kontakt med frivillige lag og foreninger i kommunen (i større eller mindre stilling, som f.eks en frivilligkoordinator)?

(n=250)

Har dere en oppdatert oversikt over frivillige lag og foreninger i deres kommune?

(n=250)

71 prosent av respondentene oppgir også at de har en oppdatert oversikt over frivillige lag og foreninger i sin kommune. Dette kan være en oversikt over hvilke lag og foreninger som har aktivitet i kommunen, og også kontaktpersoner i disse organisasjonene.

I fritekstsvarene av de som oppgir at de har en oppdatert oversikt, forteller flere av respondentene om ulike typer portaler og nettsider der de har oversikt over både organisasjonene og hvilken type aktiviteter de har. Noen opplever at dette styrker dialogen med frivillige lag og foreninger, mens andre synes det er utfordrende å holde oversikten oppdatert.

Kommunens rolle som tilrettelegger

Det offentlige og frivilligheten har forskjellige roller. Kommunenes rolle er å legge til rette for frivillig sektor. Frivillighet Norges erfaring er at kommuner med en frivillighetspolitikk, er bedre tilretteleggere for lag og foreninger enn kommuner som ikke har en slik politikk. Dette støttes også av forskning (*Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor, 2020*).

Frivillighet Norge anbefaler alle kommuner å utvikle en helhetlig frivillighetspolitikk. Det skaper det beste utgangspunktet for et godt samarbeid mellom kommunen og mangfoldet av lokale lag og foreninger. Begge parter har felles interesser innenfor en rekke samfunnsområder.

Frivillige organisasjoner skaper levende lokalsamfunn over hele landet og

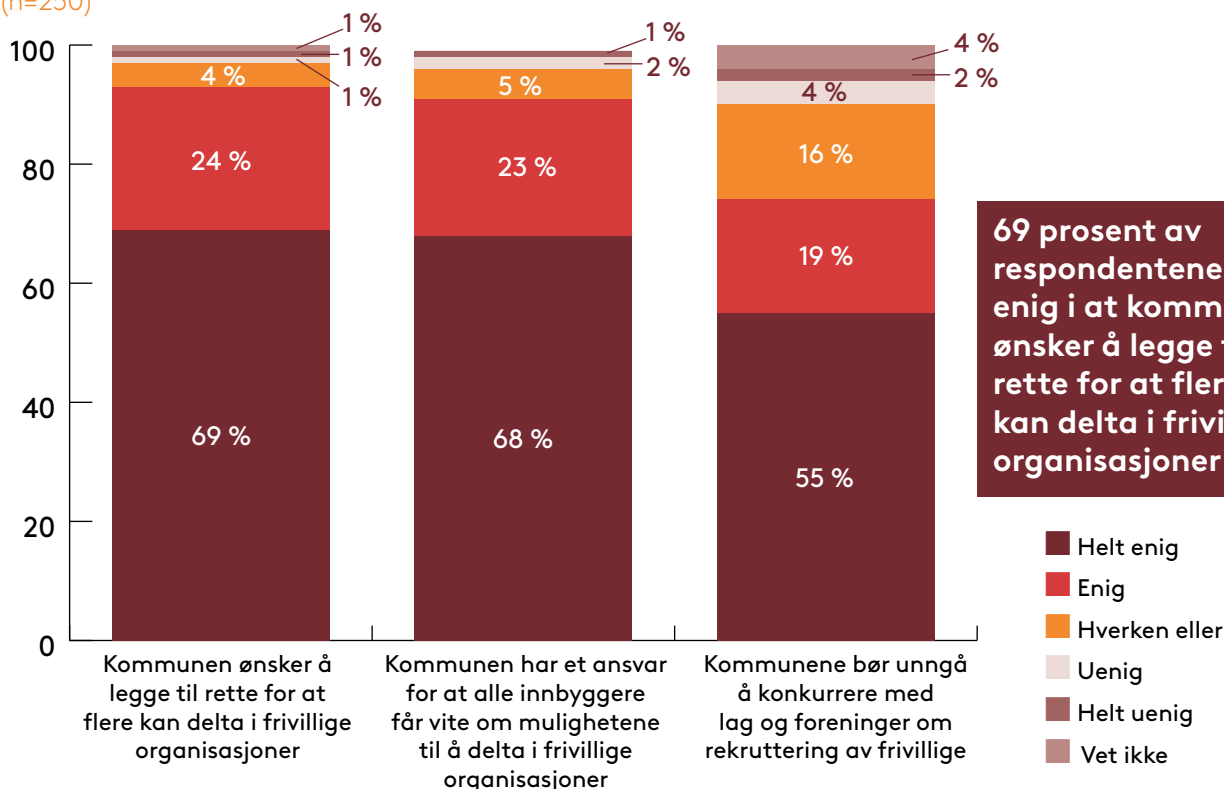
kommuner bør være tilgjengelige for sine lag og foreninger, legge til rette og samarbeide om å utvikle lokalsamfunnene.

93 prosent av respondentene oppgir at de er helt enige eller enig i at kommunen ønsker å legge til rette for at flere kan delta i frivillige organisasjoner, og 91 prosent oppgir at kommunen har et ansvar for at alle innbyggere får vite om mulighetene til å delta i frivillige organisasjoner.

55 % er helt enige i at kommunene bør unngå å konkurrere med lag og foreninger. 16 prosent har ikke gjort seg opp en mening om dette. Det er kun 6 prosent av respondentene som er helt uenig eller uenig i denne påstanden.

Hvor uenig eller enig opplever du at kommunen er i følgende påstander?

(n=250)

69 prosent av respondentene er helt enig i at kommunen ønsker å legge til rette for at flere kan delta i frivillige organisasjoner

De ti frivillighetspolitiske bud

Frivillighet Norge har utviklet ti frivillighetspolitiske bud som er anbefalinger til hvordan en kommune kan utvikle en helhetlig og bærekraftig frivillighetspolitikk. Over 300 organisasjoner har stilt seg bak budene som har blitt sendt ut til alle landets kommuner.

Bud nr 9. lyder «Ikke konkurrer med frivilligheten», og sier at kommunene bør legge bedre til rette for rekruttering av frivillige til organisasjonene.

En kommune kan legge til rette for enklere drift av frivillige organisasjoner gjennom å blant annet bidra med økonomi, sikre tilgang på egnede lokaler og involvere foreningene i utvikling av relevante politiske saker.

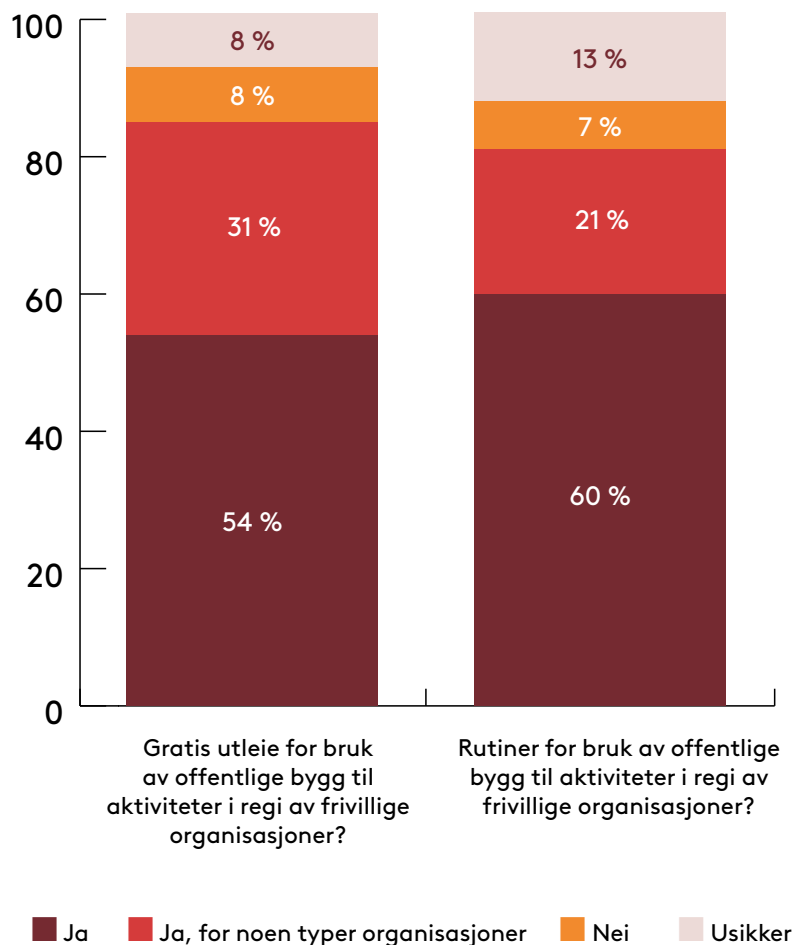
Offentlige bygg, rutiner og utleie

Alle frivillige organisasjoner trenger et sted å være. Tilgang på egnede lokaler er avgjørende for utvikling av frivilligheten og ikke minst for en mangfoldig utvikling. Tilgjengelige lokaler handler både om tilrettelegging for at alle frivillige organisasjoner faktisk kan bruke de, og for løsninger som gjør det enklere å finne og reservere lokaler.

I undersøkelsen svarer over halvparten av respondentene at deres kommune har gratis utleie for bruk av offentlige bygg til aktiviteter i regi av frivillige organisasjoner. Kun 8 % av respondentene oppgir at de ikke har dette. 3 av 5 av respondentene oppgir også at de har rutiner for bruk av offentlige bygg.

Hva gjør din kommune for å legge til rette for at det skal bli enklere å drive frivillige lag og foreninger?

(n=250)

Arrangementer og oversikt

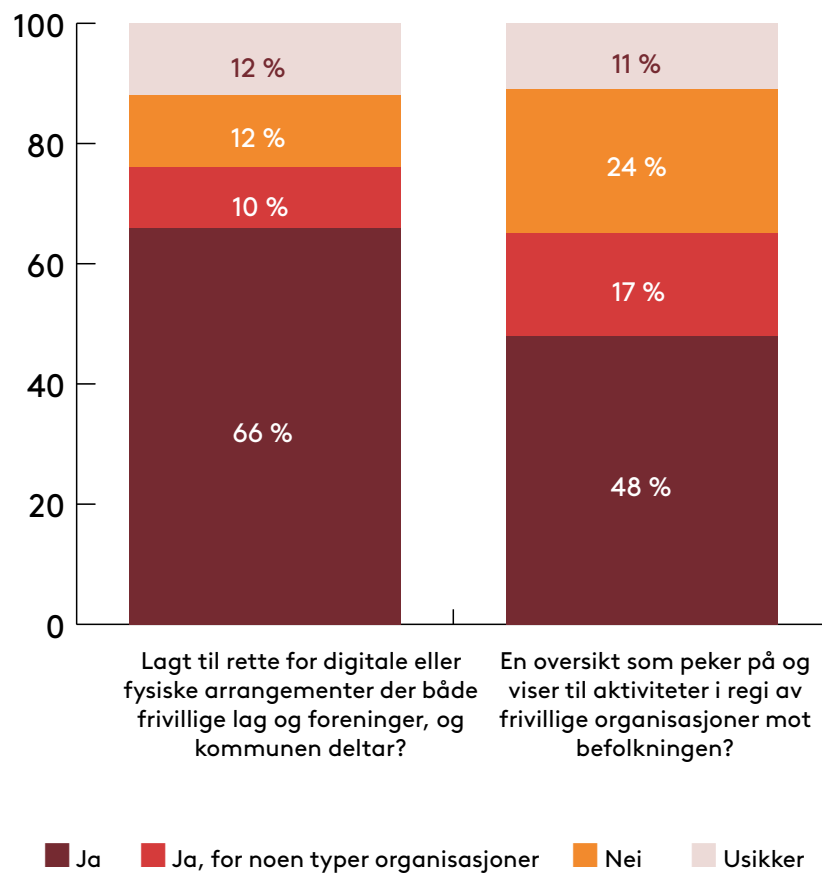
For at kommune og frivillige organisasjoner skal samhandle godt, trenger de å møtes for å kunne snakke sammen og bli bedre kjent. Tre av fem respondenter i undersøkelsen sier at kommunen legger til rette for digitale eller fysiske møteplasser mellom kommune og frivillige organisasjoner.

Nesten halvparten av respondentene oppgir at deres kommune har en oversikt som peker på og viser til aktiviteter i regi av frivillig sektor, mens 35 prosent sier at kommunen ikke har det, eller vet ikke om kommunen har det. 17 prosent har en oversikt for noen typer organisasjoner.

Hva gjør din kommune for å legge til rette for at det skal bli enklere å drive frivillige lag og foreninger?

(n=250)

Politikk

Frivilligheten spiller en avgjørende rolle i den nordiske samfunnsmodellen som hjørnestein i demokratiet og velferdssamfunnet. Frivilligheten har lange tradisjoner, stor kapasitet og opererer på nesten alle samfunnsområder. Organisasjonene er en kilde til kompetanse og læring som styrker både enkeltmennesket og samfunnet. Derfor er det også viktig at frivillig sektor inviteres inn til politiske prosesser som skjer i kommunen, som angår dem.

38 prosent av respondentene oppgir at kommunen har ordninger for å involvere alle frivillige organisasjoner i politiske saker

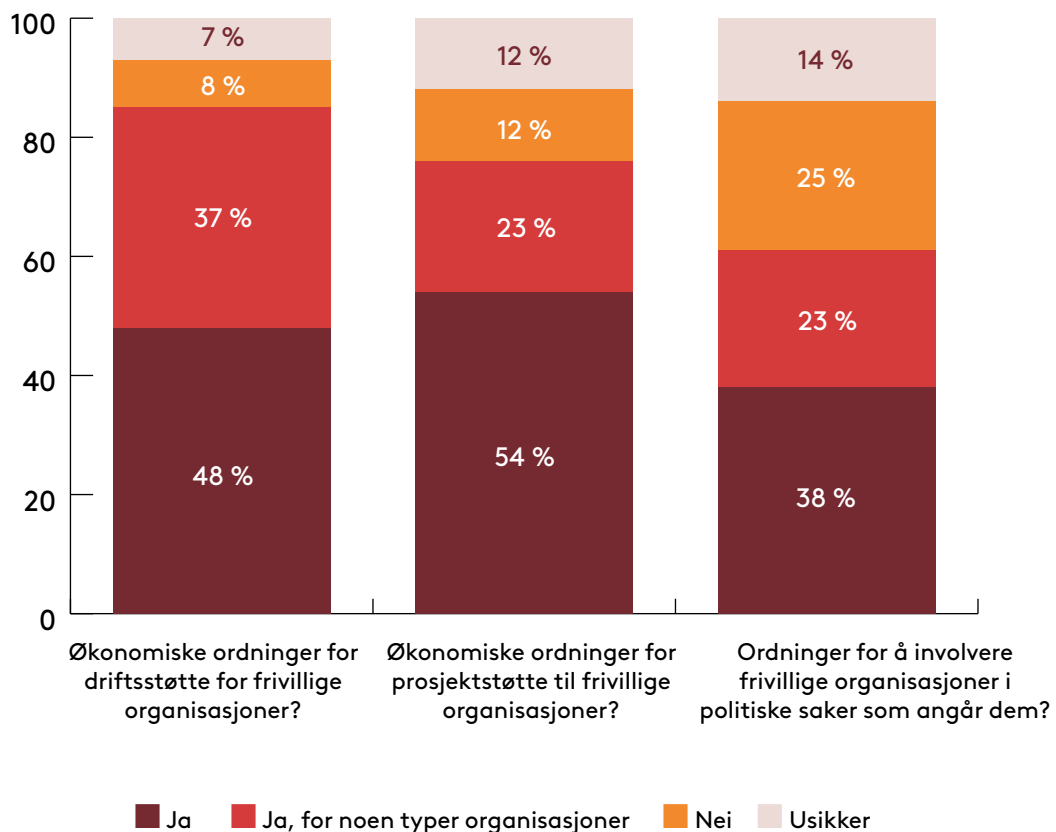
som angår dem, mens 23 prosent oppgir at de har det for noen typer organisasjoner. 1 av 4 av respondentene oppgir at deres kommune ikke har en ordning for dette.

Økonomiske støtteordninger

Gode og forutsigbare støtteordninger er viktige for frivillige organisasjoner, for at de skal kunne planlegge og skape aktivitet på egne premisser. Det er noe flere respondenter (54 prosent) som oppgir at kommunen har økonomiske ordninger for prosjektstøtte til frivillige organisasjoner, enn økonomiske ordninger for driftsstøtte (48 prosent).

Hva gjør din kommune for å legge til rette for at det skal bli enklere å drive frivillige lag og foreninger?

(n=250)

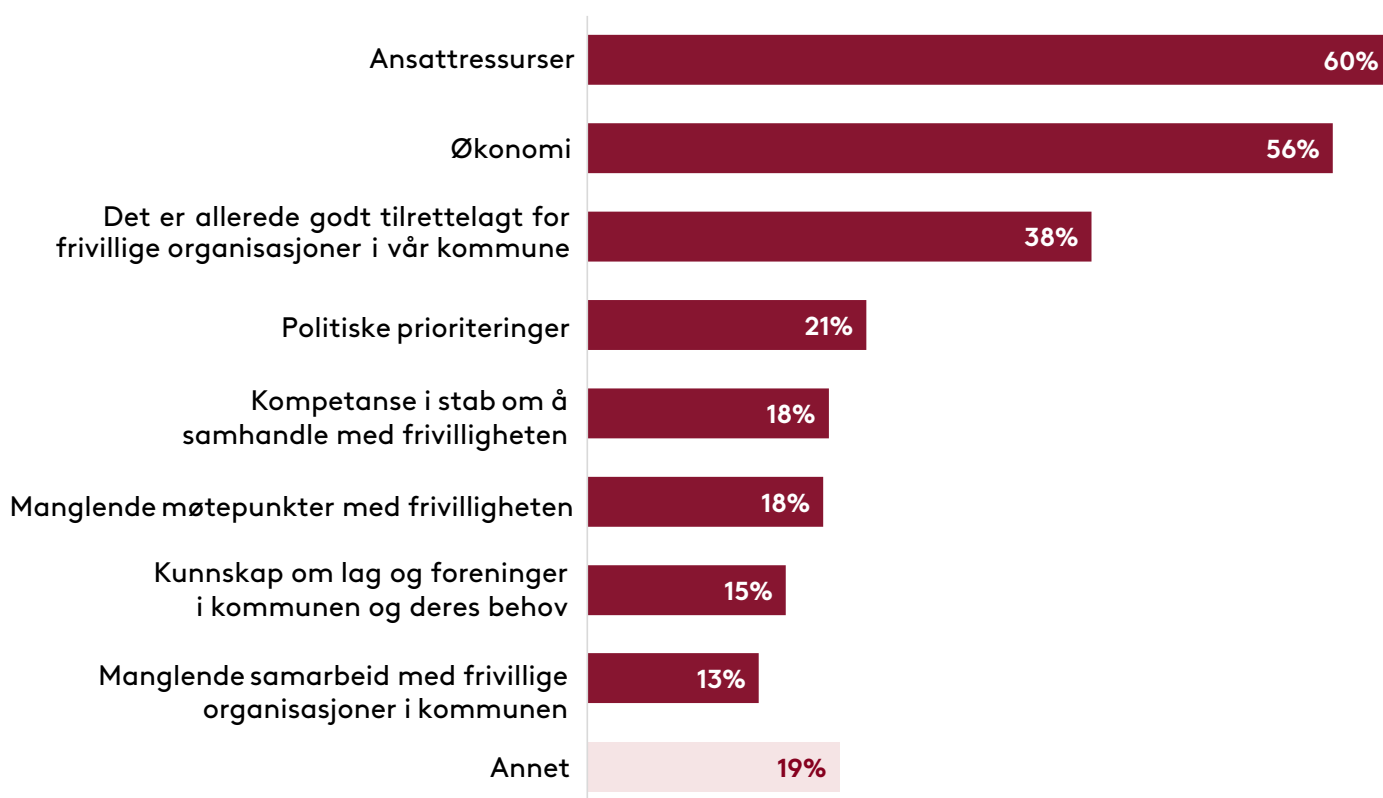
Hindringer for tilrettelegging for frivillig sektor

Frivillighet Norges kartlegginger av frivillige lag og foreningers behov for tilrettelegging fra kommunens side, sammenfaller i stor grad med det det

kommunene selv mener hindrer dem i å legge bedre til rette for organisasjonene i denne undersøkelsen her.

Hva hindrer dere i å innføre tiltak for å legge til rette for de frivillige organisasjonene i deres kommune (du kan velge flere svaralternativ)?

(n=250)

Et rikt og mangfoldig organisasjonsliv i kommunene er av stor verdi for befolkningen og mange kommuner ønsker å legge til rette for frivillige organisasjoner.

Av respondentene oppgir over halvparten manglende økonomi og 3 av 5 oppgir ansattressurser som de største hindringene for å kunne innføre tiltak som gjør det enklere å drive frivillige lag og foreninger.

38 prosent respondentene oppgir at de mener at det allerede er godt tilrettelagt

for frivillige organisasjoner i deres kommune.

I fritekstsvarene for «Annet» oppgir flere av respondentene at utfordringene kan være knyttet til at kommunen ikke har en oppdatert frivillighetspolitikk.

Flere peker også på utfordringer rundt ansvarsfordelingen innad i kommunen. Det ikke er tydelig hvem som har ansvaret for kontakten med, og tilretteleggingen for, frivillige organisasjoner.

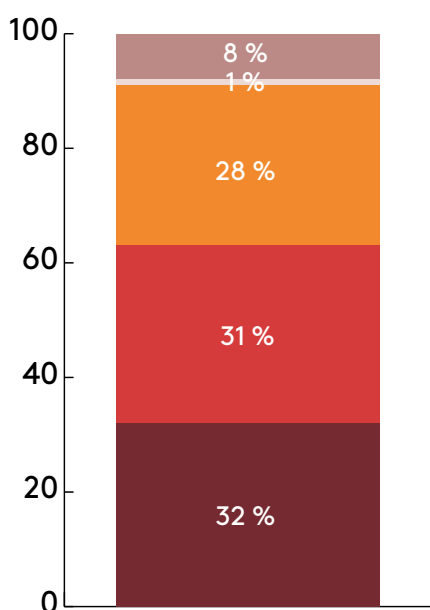

Samarbeid om økt deltakelse

Offentlig og frivillig sektor har ulike, men komplementære roller i samfunnet. Samarbeidet mellom sektorene må bygge på et prinsipp om at frivillig sektor skal supplere og ikke erstatte offentlige

tjenester. Det offentlige skal tilrettelegge for en helhetlig frivillighetspolitikk på alle nivåer, som gir grobunn for en aktiv og voksende frivillig sektor.

**Hvilke tiltak vil det kunne være aktuelt for dere å innføre?
Peke på og vise til aktiviteter i regi av frivillige organisasjoner mot befolkningen**
(n=87)

■ I svært stor grad ■ I stor grad ■ I noen grad ■ I liten grad ■ Ikke i det hele tatt ■ Vet ikke

Av de 24 prosent i undersøkelsen som har svart at kommunen ikke har en oversikt som peker på og viser til aktiviteter i regi av frivillige organisasjoner, sier 63 prosent av respondentene i undersøkelsen at det kan i svært stor grad eller i stor grad være aktuelt å innføre dette.

Mange vet ikke om hvilke frivillige organisasjoner som finnes i kommunen, og derfor blir de ikke med. God informasjon er derfor viktig for å fjerne barrierer for deltakelse (Frivillighetsbarometeret 2021). Mange opplever å ikke bli spurt om å bidra som frivillig, og kjenner heller ikke til mangfoldet av frivillige organisasjoner der de bor.

Det er kun 1 av 4 respondentene i undersøkelsen som oppgir at deres kommune lykkes med samarbeid med NAV, utekontakter, helsepersonell eller skoler for å spre informasjon om frivillige organisasjoner.

Tilgang på lokaler trekkes frem som det kommunene lykkes med, knyttet til økt deltakelse i frivillige organisasjoner. Over halvparten av respondentene opplever at de lykkes med utlån og tilgang på lokaler. 3 av 5 opplever at de treffer med gode tilskuddsordninger for frivillige organisasjoner.

Nesten halvparten av respondentene trekker også frem markering av Frivillighetens År 2022 som et viktig tiltak de har lykkes med.

I fritekstsvaret trekker de aller fleste frem ulike møteplasser mellom frivillige organisasjoner, befolkningen og kommunen. Mange oppgir å ha planlagt eller gjennomført frivilligbørs, dialogmøter eller uformelle møter, som har fungert godt.

Hva har din kommune lykkes med knyttet til økt deltakelse i frivillige organisasjoner, som flere bør få kunnskap om?

(n=250)

Avslutning

En viktig forutsetning for å lykkes i samspill og samarbeid mellom kommuner og frivillig sektor er at kommunen er en god tilrettelegger og har en helhetlig frivillighetspolitikk.

I denne undersøkelsen oppgir 3 av 5 respondenter at deres kommune har en ansatt med ansvar for kontakt med frivillig sektor. Det kommer også fram at det er viktig å synliggjøre de frivillige organisasjonenes aktiviteter til befolkningen.

Et flertall av respondentene oppgir imidlertid at mangel på ansattressurser hindrer kommunen å utøve sin tilretteleggerrolle på en bedre måte. Kun 1 av 4 oppgir at deres kommune lykkes med samarbeid med skole, utekontakter, NAV og helsepersonell for informasjon om frivillige organisasjoner. Dette kan være en av forklaringene på hvorfor det er utfordrende å inkludere flere sårbare mennesker, i de sosiale fellesskapene de frivillige organisasjonene representerer.

Målet med en frivillighetspolitikk er at kommunen skal legge til rette for at lag og foreninger får gode vilkår, slik at de kan skape gode aktiviteter. Her er noen av rådene fra Frivillighet Norge til hva som bør inngå i frivillighetspolitikken:

- Opprett en stilling som frivillighetskoordinator som skal legge til rette for en tett dialog og samhandling mellom kommunen og lokale lag og foreninger.
- Støtt opp om et aktivt og mangfoldig foreningsliv i kommunen gjennom å øke driftsstøtten til frivillige organisasjoner.
- Inviter frivillige organisasjoner til samarbeid om å nå felles mål, blant annet å styrke folkehelsen, skape gode oppvekstvilkår og motvirke utenforskap.
- Samarbeid med de frivillige organisasjonene om å bygge ned barrierer som hindrer barn og unge i å delta på fritidsaktiviteter.

Dette kan kommunen kan gjøre for å bidra til at flere blir med:

- Oppfordre lokale organisasjoner til å registrere seg på [Frivillig.no](https://www.frivillig.no) og [Ungfritid.no](https://www.ungfritid.no). På den måten vises et mangfold av lag og foreninger når man søker på kommunen.
- Lenke til [Frivillig.no](https://www.frivillig.no) og [Ungfritid.no](https://www.ungfritid.no) på kommunens nettsider med stedssøket til egen kommune.
- Inspirere nye grupper i befolkningen, de som ikke har vært frivillige før eller som sjelden blir spurt, om å bidra til å engasjere seg i et lag eller en forening.
- Formidle informasjon og materiell til samarbeidspartnere innen helse, skole og kulturtilbud, slik at flere tidlig blir kjent med frivilligheten
- Se etter muligheter for samarbeid på tvers av organisasjoner, lag og foreninger, og spør gjerne organisasjonene om råd.

Flere råd og mer informasjon om hvordan kommuner og frivillige organisasjoner kan få til et godt samarbeid finnes på www.samhandlingskoden.no. Her ligger også Frivillighet Norges 10 frivillighetspolitiske bud og samarbeidsavtalen mellom Frivillighet Norge og KS.

**En rapport om samarbeid mellom
kommuner og frivillige organisasjoner**

Øvre Slottsgate 2B | 0157 Oslo | 21 56 76 50 | frivillighetnorge.no